

Selvitys varhaiskasvatuksen ja opetuksen järjestäjille suunnatuista erillistiedonkeruista ja niiden järjestelmästä

4.12.2023

Tilaja: VAPOS OKM

Tekijä: Annamari Koskiniemi (CSC)

Sisällys

- Selvityksen tausta ja tulokset
 - Taustaa ja tietopohjan rajaus
 - Tiedonkeruita toteuttavat tahot
 - Tutkimuskysymykset
 - Tulokset
 - Selvityksen arviointi
- Lisätietoa tiedonkeruista
 - Tarkastellut tiedonkeruut
 - Lähteet

Selvityksen tausta ja tulokset

Taustaa ja tietopohjan rajaus

- Opetus- ja kulttuuriministeriön Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön osaston tilaaman selvityksen tarkoituksena oli tutkia kunnille saapuvien tiedonkeruupyyntöjen määrää ja niiden mahdollisesti sisältämiä päällekkäisyyksiä, sekä kyselyitä toteuttaville tahoille muodostuvia kustannuksia.
- Selvityksen pohjana käytettiin vuonna 2020 toteutettua koontia varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön tietolähteistä.
 - Näistä tietolähteistä rajattiin tarkasteltavat tiedonkeruut sillä perusteella, että kyseessä oli joku muu kuin tietovaranto tai rekisteri ja tietolähde oli ensisijainen. Tämän jälkeen käytiin läpi jäljelle jääneet tiedonkeruut ja niiden ajantasaisuus.
- Lisäksi tehtiin kartoitusta muista lähteistä tutkimalla viranomaisten verkkosisältöjä etsien niistä tietoa muista toteutettavista tiedonkeruista.

Tiedonkeruita toteuttavat tahot

- Selvityksessä päädyttiin tarkastelemaan keskeisiä toistuvia varhaiskasvatukseen ja esi- ja perusopetukseen liittyviä tiedonkeruita seuraavilta tahoilta
 - Aluehallintovirasto, THL, Tilastokeskus, Kuntaliitto, OECD (Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuskeskus) ja Kuusikkokunnat
- Nämä tahot valikoituivat, koska niillä oli käynnissä rajaukseen sopivia toistuvia tiedonkeruita. Tarkastelukulmana oli viranomaistiedonkeruut ja lisäksi valikoitiin mukaan Kuntaliitto ja Kuusikkokunnat niiden ollessa julkishallinnollisia toimijoita. OECD otettiin PISA:n osalta mukaan sen ollessa OKM:n rahoittama Suomen osalta, mutta kuitenkin eri tahon (Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuskeskus) toteuttama.

Tutkimuskysymykset

Selvityksen toimeksiannon yhteydessä annettiin seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Kuinka moneen työkaluun kuntajärjestäjät vastaavat vuosittain?
2. Minkä verran julkisen hallinnon eri viranomaisille muodostuu kustannuksia työkalujen ylläpidosta sekä siihen liittyvästä asioinnista kuntiin päin?
3. Miltä osin julkisen hallinnon toimijoiden tiedonkeruissa on päällekkäisiä tietosisältöjä?

Tulokset 1/3

Kysymys 1	Kuinka moneen työkaluun kuntajärjestäjät vastaavat vuosittain?
Vastaus	Selvityksen perusteella kuntajärjestäjät vastaavat vuosittain noin 6-8 toistuvaan viranomaiskyselyyn varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta koskien. Määrä vaihtelee parillisina ja parittomina vuosina. Tämän lisäksi järjestäjät vastaavat erilaisiin kertaluonteisiin kyselyihin.
Perustelut	Selvitystä työstettäessä kävi ilmi, että moni aikaisemmassa Datainventaario-selvityksessä mainittu tiedonkeruu ei jatku enää samaan malliin kuin selvityksen tekoaikana. Tästä esimerkkinä opettajatiedonkeruu, joka on viimeksi toteutettu vuonna 2019, ja jonka vastaavia tietoja suunnitellaan jatkossa tallennettavan rekisterimuotoon. Datainventaarion lisäksi tarkasteltiin eri tahojen tuottamia tiedonkeruita ja näin tiedonkeruiden määrä kasvoi muutamalla. Tämä johti siihen huomioon, että erillisiä, toistuvia ja edelleen aktiivisia tiedonkeruita vaikuttaisi olevan tämän selvityksen pohjalta yhteensä noin kymmenen kappaletta, joista tuotetaan useampia raportteja myös muuta tietoa yhdistelemällä. Näistä tiedonkeruista kahdeksan on kuntien edustajille ja toimijoille suunnattuja, sekä 2 kaksi lapsille ja nuorille suunnattuja. Lisäksi kunnat saavat vuosittain monia kertaluonteisia tietopyyntöjä ja kyselyitä. Näitä ei kuitenkaan tutkittu tässä selvityksessä tarkemmin. Lisäksi mahdollista on, että vielä on olemassa toistuvia tiedonkeruita, joita ei tässä selvityksessä ole huomioitu.

Tulokset 2/3

Kysymys 2	Minkä verran julkisen hallinnon eri viranomaisille muodostuu kustannuksia työkalujen ylläpidosta sekä siihen liittyvästä asioinnista kuntiin päin?
Vastaus	Viranomaisille muodostuvat kustannukset koostuvat järjestelmien (kyselytyökalu) ja henkilöresurssin ylläpidosta. Nämä vaihtelevat paljon riippuen kyselyn laajuudesta, toistuvuudesta ja järjestelytavoista. Vastaajat pitivät kustannuksen arvioimista yleisesti hanakalana, sillä sama työkalu ja henkilöstöresurssi voi olla jaettuna usealle eri tiedonkeruulle ja työtehtävälle.
Perustelut	<p>Isompi tiedonkeruu voi vaatia kokonaisen henkilötyövuoden (esim. Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen peruskoulussa, THL) ja pienemmissä henkilöresurssia ei ole kohdistettu tiedonkeruuseen ollenkaan erikseen jos tietotuotanto tapahtuu muun työn ohessa (esim. kuusikkotiedonkeruu). Osa kyselyistä toteutetaan useamman vuoden välein ja silloin työn kustannukset jakautuvat epätasaisesti.</p> <p>Monella taholla käytössä oleva Webropol on hinnoiteltu lähtöhinnan (100€ + alv) ja työntekijämäärän mukaan, jolloin se on kustannusten suhteen selkeästi budjetoitavissa. Kyselytyökalun lisäksi organisaatiolla voi olla Webropolilta käytössä myös muita moduuleita, jotka tulevat peruskustannuksen päälle. Tiedonkeruuta varten luotu oma työkalu tai esim. kaupalliselta tarjoajalta ostettu työkalu (esim. Webropol) on usein käytössä useammassa tiedonkeruussa tai projektissa jolloin kohdistaminen voi olla hankalaa.</p>

Tulokset 3/3

Kysymys 3	Miltä osin julkisen hallinnon toimijoiden tiedonkeruissa on päällekkäisiä tietosisältöjä?
Vastaus	Tiedonkeruissa ei ole perustietoja lukuun ottamatta merkittäviä päällekkäisyyksiä.
Perustelut	<p>Selvityksessä tutkitut tiedonkeruut ovat keskittyneet pitkälti tarkasti rajattuihin aiheisiin ja kyselyt koskevat tietoja, joita ei ole muualla saatavilla. Kyselyiden taustoittavissa tiedoissa saattaa olla päällekkäisyyttä, mutta tämä on perusteltua tietojen yhdisteltävyyden kannalta.</p> <p>Tarkempi erittely tiedonkeruiden kysymyksien sisällöistä löytyy dialta 9 ja suurinta osaa kysymysrungoista pääsee tarkastelemaan linkeistä jotka löytyvät jokaisen tiedonkeruun omalta dialta selvityksen lopusta.</p> <p>Päällekkäisyyttä voi olla jonkin verran kertaluonteisiin kyselyihin ja tietovarantoihin. Esimerkiksi Kuntaliiton varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin liittyvissä kyselyissä voidaan tunnistaa Varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardan asiakasmaksutietojen osalta päällekkäisyyttä, mutta ottaen huomioon että asiakasmaksutietoja on raportoitu tähän mennessä täysimittaisena yhden vuoden osalta Vardan tiedoista, tämä ei ole vielä huomattavaa päällekkäisyyttä.</p>

Tulokset – Tarkempi erittely työkaluista ja kustannuksista

- Työkalut
 - Viidessä tiedonkeruussa kyselytyökaluna oli Webropol.
 - THL käyttää omaa kyselytyökaluaan, Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuskeskuksella käytössä on konsortion toimittama ohjelmisto.
 - Kuusikkokunnilla on käytössä yhteiset Excel-pohjat ja Tilastokeskus toimittaa yhden kyselyn vastaajille paperisena (Excelillä luotu lomake).
- Suora arvio kyselyyn kuluvaan henkilöresurssista saatiin neljältä vastaajalta.
 - Kuntaliiton edustaja arvioi tiedonkeruun vievän noin yhden htkk:n, THL:n edustajat arvioivat Kouluterveyskyselyn vievän 2 htkk ja Terveysten ja hyvinvoinnin edistäminen peruskoulussa - tiedonkeruun vievän noin yhden htv:n verran. Tilastokeskus käyttää 2 htv:ta kaikkiin kolmeen tässä selvityksessä käsiteltyyn tiedonkeruuseen.
 - Muut arvioivat kustannusten erittelyn hankalaksi tai sitten resurssia ei oltu kohdistettu tiedonkeruuseen lainkaan, vaan kyselyyn liittyvä työ tapahtuu muun työn ohessa.

Tulokset – Tarkempi erittely tiedonkeruiden tietosisällöistä

Aluehallintovirasto	THL	Tilastokeskus	Kuntaliitto	OECD, Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuskeskus	Kuusikkokunnat
<p>Peruspalvelujen arviointi Esiopetuksen lasten määrät, esi- ja perusopetuksen koulukuljetustiedot, erityisen tuen oppilaiden määrät, henkilöstön kelpoisuudet.</p>	<p>Kouluterveyskysely Oppilaiden hyvinvointiin, terveyteen, koulunkäyntiin ja opiskeluun liittyvät tekijät. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen peruskoulussa Oppilaitosten käytänteet ja hallinnolliset seikat hyvinvoinnin edistämisessä.</p>	<p>Opiskelijakysely Oppilaitoksien perustiedot ja opiskelijamäärät. Varhaiskasvatuksen esiopetuksen oppimisen tuen tiedot Varhaiskasvatuksen tiedot erityis- ja tehostetusta oppimisesta sekä erityisen oppimisen tuen päätöksistä. Peruskoulujen erityisopetuskysely Koulutuksen järjestäjien tiedot erityis- ja tehostetusta oppimisesta sekä erityisen oppimisen tuen päätöksistä.</p>	<p>Kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisät ja palveluseteli - selvitys Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen kuntalisät ja palvelusetelit. Kuntien asiakasmaksuperiaatteet – selvitys Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuperiaatteet ja toimintatavat.</p>	<p>PISA-tutkimus 15-vuotiaiden taidot, näihin vaikuttavat tekijät ja osaamisen muutokset. Lukutaito, luonnontieteellinen ja matemaattinen osaaminen. Lisäksi vaihtuvat teemat.</p>	<p>Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset Lasten määrä kuudessa suurimmassa kunnassa. Varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset (voi muuttua jatkossa).</p>

Selvityksen arviointi

- Selvitys aloitettiin vuoden 2020 Datainventaarior-taulukosta. Läpikäynnin ja tiedonkeruiden tunnistamisen jälkeen tutkittiin eri viranomaistoimijoiden verkkosivuja ja otettiin organisaatioihin yhteyttä jos esimerkiksi tiedonkeruun toistuvuudesta oli epäselvyyttä.
 - Organisaatioilta kysyttiin myös tarkempia tietoja jos niitä ei ollut vapaasti saatavilla. Tämä liittyi pääasiassa tiedonkeruiden kustannuksiin.
- Selvityksessä on voinut jäädä katveeseen sellaisia tiedonkeruita, joista on ollut verkkosivuilla puutteellisesti tietoa tai jotka ovat muuten olleet vaikeammin saavutettavissa.
- Kustannusten osalta tietoa saatiin kerättyä heikoimmin. Resurssien arvioiminen tiedonkeruissa koettiin vastausten perusteella hankalaksi.

Lisätieto tiedonkeruista

Aluehallintovirasto: Peruspalvelujen arviointi

Toteutus

- Peruspalvelujen saatavuuden arvioinnissa käytetään useita tietolähteitä ja vain ne mitä ei saada muualta kysytään suoraan.
- Työkaluna Webropol.
- Toistuu joka toinen vuosi, parittomina vuosina.

Kustannukset

- ”Kyselystä aiheutuvien kustannusten määrittäminen on erittäin hankalaa. Tämä johtuu siitä, että kysely tehdään aina kertaluonteisesti eikä saatua dataa ylläpidetä aktiivisesti.”*
- ”Kustannukset koostuvat kyselylomakkeen laatimisesta, tulosten analysoinnista ja niiden esittämisestä...”*

Kyselyrunko

- Tietoa saatavilla **täällä**.
- Kysely suunnattu kunnille, arviointien kohteet vaihtelevat vuosittain.
- Vuoden 2021 peruspalvelujen arvioinnissa kysyttiin esim. esiopetuksen järjestämisen käytänteistä, esi- ja perusopetuksen kuljetusjärjestelyistä ja erityisopetuksen tilasta.

*Lainaukset organisaation yhteyshenkilöltä.

THL: Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen peruskoulussa

Toteutus

- Työkaluna THL:n oma tiedonkeruutyökalu
- Toistuu joka toinen vuosi, parittomina vuosina.

Kustannukset

- Yhden tiedonkeruuprosessin suorittamiseen kuluu noin 1 htv (”kattaa lomakkeen valmistelun, tietojen keruun, aineiston analysoinnin ja pureskelun, tietojen viemisen TEAviisari-raportointityökaluun, tulosten raportoinnin ja tulosten jalkauttamisen”*)

Kyselyrunko

- Saatavilla [täällä](#).
- Kysely suunnattu peruskouluille, oppilaitoksen tai koulun rehtorille.
- Kyselyllä kerätään laajasti tietoa oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä.

*Lainaukset organisaation yhteyshenkilöltä.

THL: Kouluterveyskysely

Toteutus

- Työkaluna THL:n oma tiedonkeruutyökalu
- Toistuu joka toinen vuosi, parittomina vuosina.

Kustannukset

- IT-osaajilta tarvittava henkilöresurssi on noin 2 htkk vuodessa.
- ”karkeasti tiedonkeruun toteutuksesta tulee kustannuksia joka toinen vuosi enemmän (kysely toteutetaan parillisina vuosina) koska silloin tarvitaan IT-osaajien apua enemmän.”*

Kyselyrunko

- Saatavilla täällä.
- Kysely suunnattu perusopetuksen 4., 5. ja 8.,9. luokkien oppilaille sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuosien opiskelijoille. Ohjeet ja materiaalit lähetetään oppilaitosten yhteyshenkilöille.
- Kyselyllä tuotetaan tietoa lasten ja nuorten hyvinvointiin, terveyteen, koulunkäyntiin ja opiskeluun liittyen.

Tilastokeskus: Varhaiskasvatuksen esiopetuksen oppimisen tuen tiedot

Toteutus

- Työkaluna Webropol.
- Toistuu vuosittain.

Kustannukset

- Kustannukset yhteensä tilastokeskuksen kolmeen tiedonkeruuseen (alla) ovat 2 htv. Sisältäen valmistelun, ylläpidon ja toteutuksen.
 - Varhaiskasvatuksen esiopetuksen oppimisen tuen tiedot
 - Peruskoulujen erityisopetuskysely
 - Opiskelijakysely

Kyselyrunko

- Saatavilla [täällä](#).
- Kysely suunnattu kunnille/kuntayhtymille, jotka keräävät tiedot varhaiskasvatustoimijoilta. Lomakkeeseen vastaa yksi henkilö.
- Sisältää kysymyksiä varhaiskasvatuksen järjestäjien erityis- ja tehostetusta oppimisesta sekä erityisen oppimisen tuen päätöksistä.

Tilastokeskus: Peruskoulujen erityisopetuskysely

Toteutus

- Työkaluna Webropol.
- Toistuu vuosittain.

Kustannukset

- Kustannukset yhteensä tilastokeskuksen kolmeen tiedonkeruuseen (alla) ovat 2 htv. Sisältäen valmistelun, ylläpidon ja toteutuksen.
 - Varhaiskasvatuksen esiopetuksen oppimisen tuen tiedot
 - Peruskoulujen erityisopetuskysely
 - Opiskelijakysely

Kyselyrunko

- Saatavilla [täällä](#).
- Kysely suunnattu opetuksen järjestäjille, jotka keräävät vastaukset oppilaitoksilta. Lomakkeeseen vastaa yksi henkilö.
- Sisältää kysymyksiä perusopetuksen järjestäjien erityis- ja tehostetusta oppimisesta sekä erityisen oppimisen tuen päätöksistä.

Tilastokeskus: Opiskelijakysely

Toteutus

- Kysely Excel-lomakkeella, postitetaan paperisena.
- Toistuu vuosittain.

Kustannukset

- Kustannukset yhteensä tilastokeskuksen kolmeen tiedonkeruuseen (alla) ovat 2 htv. Sisältäen valmistelun, ylläpidon ja toteutuksen.
 - Varhaiskasvatuksen esiopetuksen oppimisen tuen tiedot
 - Peruskoulujen erityisopetuskysely
 - Opiskelijakysely

Kyselyrunko

- Saatavilla [täällä](#).
- Kysely suunnattu opetuksen järjestäjille, jotka keräävät vastaukset oppilaitoksilta. Lomakkeeseen vastaa yksi henkilö.
- Sisältää oppilaitoksien perustiedot ja opiskelijamäärätiedot.

Kuntaliitto: Kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisät ja palveluseteli - selvitys

Toteutus

- Työkaluna Webropol.
- Käytössä myös muissa Kuntaliiton kyselyissä.
- Toistuu joka toinen vuosi parillisina vuosina.

Kustannukset

- Vastaajan arvio työn kustannuksista noin 0,5-1 htk vuodessa. Samassa kyselyssä Kuntien asiakasmaksuperiaatteet -selvityksen kysymykset.
- Webropolin kustannukset juuri tällä kyselylle vaikea arvioida, koska se jakaantuu usean kyselyn kesken.

Kyselyrunko

- Saatavilla [täällä](#).
- Kysely suunnattu Manner-Suomen kunnille
 - ”Kysely lähetettiin kuntien kirjaamoihin ja siihen vastasivat kunnissa varhaiskasvatuksesta vastaavat viranhaltijat.”*
- Kysymykset koskevat kuntalisiä ja palveluseteleitä sekä niihin liittyviä perusteita ja käyttöä.
- ”Pyrkimyksenä että ei kysytä aiheista joiden osalta tiedot on saatavissa muista kanavista.”*

*Lainaukset organisaation yhteyshenkilöltä.

Kuntaliitto: Kuntien asiakasmaksuperiaatteet - selvitys

Toteutus

- Työkaluna Webropol.
- Käytössä myös muissa Kuntaliiton kyselyissä.
- Toistuu joka toinen vuosi parillisina vuosina.

Kustannukset

- Vastaajan arvio työn kustannuksista noin 0,5-1 htk vuodessa. Samassa kyselyssä Kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisät ja palveluseteli – selvityksen kysymykset.
- Webropolin kustannukset juuri tällä kyselylle vaikea arvioida, koska ne jakaantuvat usean kyselyn kesken.

Kyselyrunko

- Saatavilla **täällä**.
- Kysely suunnattu Manner-Suomen kunnille
 - ”Kysely lähetettiin kuntien kirjaamoihin ja siihen vastasivat kunnissa varhaiskasvatuksesta vastaavat viranhaltijat.”*
- Kysymykset koskevat varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja sekä niihin liittyviä perusteita, käytänteitä ja maksujen alentamiseen liittyviä toimintatapoja.
- ”Pyrkimyksenä että ei kysytä aiheista joiden osalta tiedot on saatavissa muista kanavista.”*

*Lainaukset organisaation yhteyshenkilöltä.

OECD, Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuskeskus: PISA

Toteutus

- Kysely toteutetaan hankkeen konsortion toimittamalla ohjelmistolla. Tutkimuskeskus ei itsessään ylläpidä tiedonkeruuvälineitä.
- Toistuu joka kolmas vuosi.

Kustannukset

- ”Kustannuksia on vaikea arvioida, koska tiedonkeruut ovat hyvin erilaisia ja meillä ei ole työkalujen ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia oikeastaan lainkaan.”*

Kyselyrunko

- Tietoa saatavilla **täällä**.
- Kysely suunnattu satunnaisotannalla 15-vuotiaille.
- Tutkimuksen tarkoituksena on arvioida vastaajien lukutaitoa ja matematiikan sekä luonnontieteiden osaamista. Lisäksi suomi osallistuu talousosaamisen arviointiin.

*Lainaukset organisaation yhteyshenkilöltä.

Kuusikkokunnat: Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset

Toteutus

- Yhteiset Excel-pohjat.
- Toistuu vuosittain.

Kustannukset

- ”Toiminta tapahtuu ilman erityistä tähän kohdennettua resurssia”*
- Käytettyyn aikaan vaikuttaa kunnissa esim. se, onko asiantuntija osallistunut tiedonkeruuseen aikaisemmin ja ovatko tiedot saatavilla suoraan järjestelmästä vai vaativatko manuaalista työtä.

Kyselyrunko

- Saatavilla [täällä](#).
- Kysely suunnattu kuudelle suurimmalle kunnalle, kohteena kuntien asiantuntijat.
- Kunnat vievät Exceleihin niitä tietoja, joita kunnissa kerätään jo valmiiksi.
- Kysytään esim. lasten määriä ja varhaiskasvatuksen kustannuksia kunnissa.

*Lainaukset organisaation yhteyshenkilöltä.

Lähteet

- Selvityksen tekemisessä hyödynnettiin aikaisempaa, vuonna 2020 tehtyä Datainventaario-koontia.
- Lisäksi tietoa tiedonkeruista haettiin muun muassa seuraavilta verkkosivuilta:
 - [OPH:n tiedonkeruut ja aineistot –verkkosivu](#)
 - [Tilastokeskuksen kyselyt ja tiedonkeruut –verkkosivu](#)
 - [Varhaiskasvatukseen liittyvät tiedonkeruut ja tietovarannot \(kevät 2023\)](#)
 - [Eri viranomaisten kotisivut](#)
 - [TEAViisarin verkkosivut](#)
 - [Webropolin verkkosivut](#)
- Sähköpostikyselyt suoraan organisaatioihin.